

Jacek Górecki^{a)}

 <https://orcid.org/0000-0002-0812-1654>

Czy do zakresu statutu formy pełnomocnictwa należy udział świadka potwierdzającego czynność mocodawcy własnym podpisem? Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2022 r. (III CZP 22/22)¹

Abstract: The District Court in Kielce asked the Supreme Court to resolve the following legal question: “Does the participation of a witness, confirming the principal’s action with his signature, belongs — pursuant to Article 25(1), second sentence, of the Act of 4 February 2011 Private International Law (i.e. Journal of Laws 2015, item 792) — to the scope of the law applicable to the form of the power of attorney granted in the State of Illinois (USA) concerning the transfer of ownership of real property located in Poland?”. The Supreme Court refused to deal with the question, but indicated at the same time that, in the light of Articles 23 and 25 PIL Act, the applicable law for the assessment of a power of attorney is the law of the State of Illinois being the law of the place where it was made (the law of the place where the legal act was performed — *lex loci actus*). Furthermore, the Court pointed out that in posing the question, the Regional Court did not make exhaustive findings as to the content of the applicable law.

The decision of the Supreme Court raises unease. In particular, doubts concern the Court’s finding that, for the purposes of resolving the legal issue presented to it, it is necessary to first prejudge the meaning and function of the requirement under consideration and the reasons for its establishment, as well as the consequences of the failure to comply with it under the law applicable to the form. The legal issue presented to the Supreme Court could have been resolved on the basis of the qualification made against the background of Article 25(1) PIL Act. For it was not necessary to undergo a detailed

^{a)} Prof. dr hab., Uniwersytet Śląski w Katowicach.

¹ Lex nr 3303278, Legalis nr 2657901.

analysis of the provisions of the Illinois Power of Attorney Act and to determine the role of a witness to the granting of a power of attorney regulated by these provisions. The participation of witness in the legal act performed by the principal falls within the scope of the law applicable to the form of the legal act within the meaning of Article 25(1), sentences 1 and 2 PIL Act. The role of a witness in the case under consideration is to confirm with his/her signature that a power of attorney has been granted in his/her presence and that the principal has affixed his/her signature to the content of the declaration by which he/she grants this power of attorney. In this legal action, the witness plays a role similar to that of a notary public, whose participation in the execution of the action is also required, which is not disputed as a requirement covered by the law applicable to the form.

Keywords: power of attorney — the form of the power of attorney — witness to the legal action — the law applicable to the form of the legal action — qualification

1. Wstęp

Postanowieniem z dnia 25 listopada 2020 r. Sąd Okręgowy w Kielcach zwrócił się do Sądu Najwyższego o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego: „Czy do wskazanego na podstawie art. 25 ust. 1 zd. 2 ustawy z dnia 4 lutego 2011 roku Prawo prywatne międzynarodowe (t.j. Dz. U. 2015, poz. 792) statutu formy pełnomocnictwa udzielonego w stanie Illinois (USA) do przeniesienia własności nieruchomości położonej w Polsce należy udział świadka, potwierdzającego czynność mocodawcy własnym podpisem?”. Pojawiło się ono w związku z rozpoznaniem przez Sąd Okręgowy apelacji od postanowienia Sądu Rejonowego, który z kolei oddalił wniosek o wpis prawa własności nieruchomości wcześniej oddalony przez referendarza sądowego. Oddalając wniosek, Sąd Rejonowy wskazał, że pełnomocnictwo do zawarcia umowy przenoszącej własność nieruchomości położonej w Polsce musi zostać udzielone w formie aktu notarialnego przewidzianej przez prawo polskie lub też w formie określonej przez prawo miejsca, gdzie zostało udzielone. Przedłożone w sprawie pełnomocnictwo nie spełniało wymagań przewidzianych przez prawo polskie, gdyż nie zostało udzielone w formie aktu notarialnego ani w formie aktu równoważnego polskiemu aktowi notarialnemu. W rozpatrywanej sprawie pełnomocnictwo do dokonania umownego zniesienia współwłasności nieruchomości położonej w Polsce zostało udzielone przez uczestniczkę w stanie Illinois (USA) w formie pisemnej, a następnie potwierdzone przez tamtejszego notariusza (*notary public*). Brak było na nim podpisu świadka obecnego przy złożeniu podpisu przez mocodawcę. Sąd Okręgowy rozpoznający sprawę powziął wątpliwość dotyczącą tego, czy przewidziane w prawie właściwym

wymaganie udziału świadka w czynności udzielenia pełnomocnictwa jest elementem formy tej czynności.

Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały rozstrzygającej zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy w Kielcach, wskazując jednocześnie, że w świetle art. 23 i 25 p.p.m. prawem właściwym do oceny udzielonego pełnomocnictwa jest prawo stanu Illinois jako prawo miejsca jego wystawienia (prawo miejsca dokonania czynności prawnej — *lex loci actus*). Ponadto zwrócił uwagę, że przedstawiając wskazaną wątpliwość do rozstrzygnięcia jako zagadnienie prawne, Sąd Okręgowy nie dokonał wyczerpujących ustaleń w zakresie treści prawa właściwego. Zdaniem Sądu Najwyższego ustalenia takie są jednak nieodzowne, gdyż niezależnie od tego, jaka metoda kwalifikacji pojęcia formy (autonomiczna, według *legis fori* albo według *legis causae*) zostanie przyjęta dla celów rozstrzygnięcia przedstawionej kwestii, czy wymaganie udziału świadka w udzieleniu pełnomocnictwa jest elementem formy tej czynności, konieczne jest przesądzenie tego, jakie jest znaczenie i jaka jest funkcja rozpatrywanego wymagania oraz przyczyny jego ustanowienia, a także skutki jego niedochowania. Bez takiej dogłębnej analizy wskazanego wymagania, której dokonać powinien po szczegółowym ustaleniu treści prawa właściwego sąd rozpoznający sprawę, a nie Sąd Najwyższy rozpatrujący zagadnienie prawne, nie jest możliwe podjęcie uchwały rozstrzygającej przedstawione przez Sąd Okręgowy wątpliwości.

Mimo braku rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Kielcach postanowienie Sądu Najwyższego wywołało spory oddźwięk². Zwracano uwagę, że poprzez objęcie udziału świadków zakresem statutu formy obrót prawny z USA realizowany przy wykorzystaniu pełnomocnictw zagranicznych uległby całkowitemu wypaczeniu, spowolnieniu, a nawet całkowitemu zawieszeniu na pewien czas³. Dopatrywano się też w uzasadnieniu komentowanego postanowienia przesądzenia wskazanego zagadnienia i opowiedzenia się przez Sąd Najwyższy za potraktowaniem udziału świadka jako okoliczności niemieszczącej się w zakresie statutu formy⁴. Kwestia, której ostatecznie Sąd Najwyższy nie rozstrzygnął, od dawna budzi wątpliwości i jest przedmiotem ożywionej dyskusji⁵, dlatego warto do niej powrócić i podjąć kolejną próbę jej wyjaśnienia.

² Zob. np. W. Fabrowska, *Kwalifikacja pojęcia formy pełnomocnictw z państw obcych — uwagi na marginesie odmowy rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy zagadnienia prawnego w sprawie III CZP 22/22*, „Nowy Przegląd Notarialny” 2022, nr 1, s. 17 i n.

³ Ibidem, s. 18.

⁴ Ibidem, s. 19 (przyp. 4), s. 27—28.

⁵ Dyskusję, która toczyła się na łamach „Rejenta”, trafnie podsumował M. Celi-chowski, *Kilka uwag do dyskusji na temat formy pełnomocnictwa z USA*, „Rejent” 2017,

2. Istota zagadnienia prawnego przedstawionego Sądowi Najwyższemu

W rozpatrywanej sprawie przedstawiony przez Sąd Okręgowy w Kielcach problem sprowadzał się do rozstrzygnięcia, czy do wymagań formalnych (zakresu zastosowania statutu formy) należy zaliczyć udział świadka przewidziany przez przepisy obowiązujące w stanie Illinois dotyczące udzielania pełnomocnictw (*Illinois Power of Attorney Act*). Uregulowano w nich dwa zasadnicze rodzaje pełnomocnictw w sprawach majątkowych, w tym odnoszących się do nieruchomości. Pierwsze obejmuje pełnomocnictwo udzielane zgodnie ze szczegółowo opisanym w ustawie wzorcem (*statutory property power* — art. III sekcja 3-3 lit. A). Drugie udzielane jest z pominięciem tego wzorca (*nonstatutory property power* — art. III sekcja 3-3 lit. B). Niezastosowanie ustalonego w ustawie wzorca nie powoduje nieważności pełnomocnictwa, jeżeli spełnia ono określone minimalne wymagania. Musi być udzielone przez mocodawcę oraz wskazywać pełnomocnika i jego uprawnienia, a także zawierać poświadczenie przez notariusza własnoręcznego podpisu mocodawcy oraz zostać podpisane przez co najmniej jednego świadka obecnego przy złożeniu podpisu przez mocodawcę⁶. Podobne rozwiązania przyjmuje się jeszcze w innych stanach USA⁷, dlatego omawiana kwestia ma szerszy zasięg i dotyczy także pełnomocnictw pochodzących z tych innych stanów.

Aby wyżej wskazane zagadnienie rozstrzygnąć, należy najpierw przesądzić, w jaki sposób kwalifikuje się pojęcie formy czynności prawnej (a w szczególności formy pełnomocnictwa), a następnie ustalić, czy zakresem tego pojęcia użytego w treści art. 25 ust. 1 p.p.m. objęty jest udział świadka obecnego przy składaniu podpisu przez mocodawcę oraz złożenie przez tegoż świadka podpisu na dokumencie, w którym utrwalono oświadczenie mocodawcy. Należy bowiem podkreślić, iż zakresem pytania Sądu Okręgowego w Kielcach objęte były dwa wymagania wynikające z *Illinois Power of Attorney Act*, tzn. udział świadka przy składaniu przez mocodawcę podpisu pod treścią udzielanego przez niego upoważnienia oraz złożenie podpisu przez tegoż świadka na dokumencie, w którym znajduje się oświadczenie mocodawcy obejmujące udzielenie pełnomocnictwa.

nr 8, s. 110 i n. Zob. także J. Szewczyk, *Forma prawna zagranicznego pełnomocnictwa*, „Monitor Prawa Handlowego” 2015, nr 2, s. 25 i n.

⁶ Zob. M.M., „Biuletyn Izby Cywilnej Sądu Najwyższego” 2021, z. 3, s. 13—14.

⁷ Zob. W. Kwiatkowski, *Odpowiedź na tekst Pawła Czubika zamieszczony w nr. 9 „Rejenta” z 2015 r., a dotyczący artykułów opublikowanych przeze mnie w tymże periodyku w nr. 6 i 7, „Rejent” 2016, nr 4, s. 138 i n.*

3. Kwalifikacja pojęcia formy czynności prawnej oraz udziału świadka przy dokonywaniu czynności prawnej

Jako preferowaną w Polsce metodę kwalifikacji wskazuje się najczęściej kwalifikację dokonywaną według kolizyjnej *legis fori* zwaną też kwalifikacją funkcjonalną⁸. Zgodnie z jej założeniami wykładnia pojęć użytych w normach kolizyjnych powinna być dokonywana samodzielnie na użytek tych norm przez organ je stosujący, niezależnie od tego, jak są one rozumiane zarówno we własnym prawie, jak i w prawie obcym, w tym także prawie właściwym. Przyjmuje się, że pojęcia używane w normach kolizyjnych do wyznaczania ich zakresu mają własną kolizyjnoprawną treść, choćby nawet ustawodawca posługiwał się dla jej wyrażenia pojęciami znanymi z prawa merytorycznego. W ramach zabiegów kwalifikacyjnych należy wykorzystywać wyniki badań prawno porównawczych prowadzonych na tle prawa merytorycznego i kolizyjnego⁹.

Budzą zatem wątpliwości rozważania Sądu Najwyższego, w których wskazano, że dla rozstrzygnięcia przedstawionej mu kwestii, czy wymaganie udziału świadka przy udzielaniu pełnomocnictwa potwierdzone złożeniem przez niego podpisu jest elementem formy tej czynności, konieczne jest uprzednie przesądzenie tego, jakie jest znaczenie i jaka jest funkcja rozpatrywanego wymagania oraz przyczyny jego ustanowienia, a także skutki jego niedochowania w prawie właściwym dla formy. Tymczasem na potrzeby kwalifikacji funkcjonalnej takie ustalenia nie są konieczne. Podobny wniosek pojawi się wówczas, gdy jako metodę kwalifikacji przyjmie się metodę autonomiczną. Opiera się ona bowiem na dążeniu do uniezależnienia norm kolizyjnych prawa prywatnego międzynarodowego od prawa merytorycznego (materialnego), a także na badaniach prawno porównawczych¹⁰. Kolejna metoda kwalifikacji (według merytorycznej *legis fori*) też nie wymaga sięgania do norm merytorycznych prawa właściwego, opiera się bowiem na wskazówkach zaczerpniętych z własnego prawa merytorycznego. Sąd, stosując tę metodę, powinien pojmować pojęcia występujące we własnych normach kolizyjnych, tak jak są one

⁸ Zob. M. Pazdan, w: *System Prawa Prywatnego*, T. 20A, *Prawo prywatne międzynarodowe*, red. M. Pazdan, C.H. Beck, Warszawa, 2014, s. 774; idem, *Prawo prywatne międzynarodowe*, Wolters Kluwer, Warszawa, 2017, s. 78—79.

⁹ Zob. J. Pazdan, w: *System Prawa Prywatnego*, T. 20A, *Prawo prywatne międzynarodowe*, red. M. Pazdan, C.H., Beck, Warszawa, 2014, s. 774 i dalszą przywołaną tam literaturę.

¹⁰ M. Pazdan, *Prawo...*, s. 78.

rozumiane we własnym prawie merytorycznym¹¹. Jedynie w razie wykorzystania kwalifikacji według *legis causae* wskazane przez Sąd Najwyższy wątpliwości mogłyby być uzasadnione. Ta metoda kwalifikacji jest jednak krytykowana i odrzucana jako oparta na błędzie logicznym typu *petitio principii*, gdyż zakłada posługiwanie się prawem właściwym dla ustalenia, czy jest ono właściwe. Takie rozwiązanie prowadzi do zatarcia różnicy pomiędzy kwalifikacją zakresu norm kolizyjnych a stosowaniem prawa właściwego¹².

W konkluzji przyjąć należy, że kwestia przedstawiona do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu nie wymagała podjęcia dodatkowych zabiegów związanych z ustalaniem treści i znaczenia przepisów prawa właściwego dla formy obowiązujących w miejscu udzielenia pełnomocnictwa, a dotyczących udziału świadka przy dokonywaniu tej czynności prawnej. Z tego względu można twierdzić, że uzasadnienie przyjęte przez Sąd Najwyższy było tylko pretekstem do uniknięcia rozstrzygnięcia przedstawionego mu zagadnienia prawnego. Tym samym nadal nie jest przesądzone, jak należy kwalifikować wymóg udziału świadka przy udzielaniu pełnomocnictwa.

Dalsze rozważania zmierzają do rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego przedstawionego Sądowi Najwyższemu, w związku z którym odmówił on podjęcia uchwały, nie podając przy tym przekonującego uzasadnienia dla tej odmowy.

W rozpatrywanym przypadku kwalifikacji pojęcia formy należy dokonać na tle art. 25 ust. 1 zd. 2 p.p.m., który pozostaje w związku z art. 25 ust. 1 zd. 1 p.p.m. stanowiącym o prawie właściwym dla „formy czynności prawnej”. Kwestie dotyczące formy pełnomocnictwa nie są bowiem objęte ani zakresem zastosowania statutu stosunku prawnego stanowiącego podstawę pełnomocnictwa (o ile taki istnieje), ani zakresem statutu czynności prawnej dokonywanej przez pełnomocnika¹³. Podlegają one prawu właściwemu dla pełnomocnictwa (ustalonemu na podstawie art. 23 p.p.m.), wystarczy jednak przy udzieleniu pełnomocnictwa zacho-

¹¹ O zaletach i wadach tej metody zob. M. Pazdan, *Prawo...*, s. 77. Za stosowaniem tej metody w rozpatrywanym stanie faktycznym opowiada się W. Fabrowska, *Kwalifikacja...*, s. 20. Jednocześnie autorka dyskwalifikuje pozostałe metody kwalifikacji jako „teoretyczny pomysł o zerowym walorze użytkowym w procesie stosowania prawa” (W. Fabrowska, *Kwalifikacja...*, s. 20). W innym jednak miejscu twierdzi, że „Dokonując kwalifikacji statutu formy, należy przede wszystkim wziąć pod uwagę cel zastosowania danych zabiegów w prawie *loci actus* i ewentualny cel takich zabiegów w prawie *fori*” (W. Fabrowska, *Kwalifikacja...*, s. 24). Zob. także P. Czubik, *Kwalifikacja pojęcia „formy” pełnomocnictw amerykańskich (replika w odpowiedzi na teksty dra Wojciecha Kwiatkowskiego w nr 4 i 9 „Rejenta” z 2016 r.)*, „Rejent” 2017, nr 4, s. 107 i n.

¹² Zob. M. Pazdan, *Prawo...*, s. 77–78.

¹³ Zob. M. Pazdan, w: *Prawo prywatne międzynarodowe. Komentarz*, red. M. Pazdan, C.H. Beck, Warszawa, 2018, s. 277.

wać formę wymaganą przez prawo państwa, w którym mocodawca udziela pełnomocnictwa (*lex loci actus*).

W polskiej literaturze kolizyjnoprawnej pod pojęciem formy czynności prawnej kwalifikuje się zwykle wymagania dotyczące sposobu ucieleśnienia oświadczenia woli, udziału organu państwowego (publicznego) lub świadka/świadków przy dokonaniu czynności prawnej oraz uwierzytelnienia (np. urzędowego potwierdzenia podpisu lub daty)¹⁴. To statut pełnomocnictwa, a nie statut formy, przesądza jednak o tym, czy oświadczenie woli o udzieleniu pełnomocnictwa powinno być skierowane do określonego adresata¹⁵.

Zatem zarówno udział świadków przy dokonywaniu czynności prawnej, jak i urzędowe poświadczenie podpisu stron czynności prawnej są bez wątpienia obejmowane zakresem statutu formy, a obie te kwestie pojawiły się w rozpatrywanej przez Sąd Okręgowy sprawie¹⁶. Należy jeszcze dodać, że do statutu formy zalicza się także przesłanki dopuszczalności występowania określonej osoby w roli świadka przy dokonaniu danej czynności prawnej. Zwykle bowiem świadkiem nie może być np. osoba zainteresowana treścią/skutkami dokonywanej czynności prawnej albo związana z jej stronami¹⁷.

Jako jeden z argumentów podnoszonych przeciwko kwalifikowaniu wymogu uczestnictwa świadka przy udzielaniu pełnomocnictwa jako objętego statutem formy podawano, że w przepisach obowiązujących w USA regulujących sposób udzielania pełnomocnictwa z udziałem świadka/świadków nie chodzi o kwestię formy pełnomocnictwa, lecz o szczególne wymogi dowodowe związane z dokumentem¹⁸. W związku z tym należy zauważyć, iż wymagania pojawiające się przy dokonywaniu czynności prawnych służące celom dowodowym także obejmowane są zakresem statutu formy¹⁹.

¹⁴ M. Pazdan, *Prawo...*, s. 163—164; J. Gołaczyński, *Prawo prywatne międzynarodowe*, C.H. Beck, Warszawa, 2017, s. 207; M. Tomaszewski, w: *Prawo prywatne międzynarodowe. Komentarz*, red. J. Poczobut, Wolters Kluwer, Warszawa, 2017, s. 439; J. Pazdan, w: *Komentarz...*, 2018, s. 288; K. Bagan-Kurluta, *Prawo prywatne międzynarodowe*, C.H. Beck, Warszawa, 2021, s. 242—243. Zob. także J. Pazdan, *Pełnomocnictwo w prawie prywatnym międzynarodowym*, Zakamycze, Kraków, 2003, s. 131; J. Górecki, *Forma umów obligacyjnych i rzeczowych w prawie prywatnym międzynarodowym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, 2007, s. 160 i n.

¹⁵ Zob. J. Pazdan, *Pełnomocnictwo...*, s. 132.

¹⁶ Zob. także M. Celichowski, *Kilka uwag...*, s. 116—117.

¹⁷ Zob. J. Górecki, *Forma umów...*, s. 162.

¹⁸ Zob. P. Czubik, *Uwagi na kanwie tekstów Wojciecha Kwiatkowskiego zamieszczonych w „Rejencie” 2015, nr 6 i 7, dotyczących „notariatu” w USA*, „Rejent” 2015, nr 9, s. 152—153; idem, *Kwalifikacja pojęcia...*, s. 112—113.

¹⁹ Dotyczy to w szczególności wymogu dochowania formy pod rygorem ograniczeń dowodowych. Zob. szerzej J. Górecki, *Forma umów...*, s. 140 i n.; idem, *Statut formy*

Na kwalifikowanie obowiązku udziału świadka przy udzielaniu pełnomocnictwa i złożenia przez niego podpisu pod treścią oświadczenia mocodawcy wpływ może mieć też status notariusza (*notary public*) w państwach opartych na *common law*. Pełni on tam inną funkcję niż w państwach zrzeszonych w Międzynarodowej Unii Notariatu, w tym m.in. w Polsce. Z tego względu poświadczenie podpisu mocodawcy dokonane przez notariusza może być uznawane za niewystarczające, dlatego konieczny jest jeszcze udział świadka w czynności prawnej udzielenia pełnomocnictwa, który składa przy tym swój podpis i w ten sposób poświadcza, że w jego obecności doszło do udzielenia pełnomocnictwa i złożenia pod jego treścią podpisu przez mocodawcę. Należy zauważyć, że świadek jest w tym przypadku osobą, która dodatkowo (obok notariusza) potwierdza udzielenie pełnomocnictwa przez mocodawcę. Warto też podkreślić, że podpis świadka nie jest już poświadczony przez notariusza. Udział świadka w dokonywaniu czynności prawnej (udzieleniu pełnomocnictwa) jest niezależny od udziału notariusza²⁰, a jego obecność jest dodatkowo potwierdzana składanym przez niego podpisem. Nie powinno zatem budzić wątpliwości, że są to wymagania, od dochowania których uzależnione jest skuteczne udzielenie pełnomocnictwa. Nie ingerują one w treść oświadczenia mocodawcy. Podkreślają jedynie znaczenie dokonywanej przez niego czynności prawnej, nadając jej sformalizowany charakter. Takie usytuowanie roli świadka wskazuje, że jego udział przy dokonywaniu czynności prawnej powinien być objęty zakresem zastosowania statutu formy.

Kwalifikowanie udziału świadka jako wymogu objętego zakresem norm kolizyjnych dotyczących formy czynności prawnej przyjmowane jest także w innych państwach. Przykładowo w Niemczech udział świadków przy dokonywaniu czynności prawnych podlega statutowi formy wyznaczanemu na podstawie art. 11 EGBGB²¹, mimo że zwraca się też uwagę, iż

a lex fori processualis, „Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego” 2008, T. 3, s. 108—112.

²⁰ Potwierdza to także formuła zawarta w ustawowym wzorcu pełnomocnictwa (*statutory property power* — art. III sekcja 3-3 lit. A *Illinois Power of Attorney Act*) podpisywanym przez świadka, według której świadek potwierdza tożsamość mocodawcy, jego stawiennictwo przed notariuszem i świadkiem oraz złożenie podpisu pod treścią oświadczenia o udzieleniu pełnomocnictwa.

²¹ Ch. von Bar, *Internationales Privatrecht*, Zweiter Band, Besonderer Teil, C.H. Beck, München, 1991, s. 439; D. Looschelders, *Internationales Privatrecht — Art. 3—46 EGBGB*, Springer, Berlin—Heidelberg, 2004, s. 158; J. Fetsch, in: *Das Internationale Privatrecht in der notariellen Praxis*, Hrsg. G. Schotten, C. Schmellenkamp, C.H. Beck, München, 2007, s. 391; R. Suß, in: *JurisPraxisKommentar, BGB*, Bd. 6, *Internationales Privatrecht*, Hrsg. I. Ludwig, Juris, Saarbrücken, 2011, s. 158.

ich udział pełni przede wszystkim funkcję dowodową²². Podobnie traktuje się udział świadków na tle art. 11 rozporządzenia Rzym I, określającego prawo właściwe dla formy umów obligacyjnych i czynności prawnych jednostronnych odnoszących się do umowy już zawartej lub takiej, która dopiero ma być zawarta²³. Nie budzi też wątpliwości, że udział świadków przy sporządzaniu testamentu jest objęty zakresem statutu formy²⁴, a nie prawa właściwego do oceny materialnej ważności testamentu²⁵ albo *legis fori processualis*. Co więcej, istotna w tym zakresie konwencja haska²⁶ w art. 5 zd. 2 wyraźnie wskazuje, że także przymioty, jakie powinni posiadać świadkowie wymagani dla ważności formalnej rozrządzenia testamentowego, są objęte zakresem statutu formy²⁷.

4. Podsumowanie

Podane powyżej argumenty wskazują, że rozpatrywane przez Sąd Najwyższy zagadnienie prawne można było rozstrzygnąć, opierając się na kwalifikacji dokonanej na tle art. 25 ust. 1 zd. 1 i 2 p.p.m. Nie było do tego konieczne poddawanie szczegółowej analizie przepisów *Illinois Power of*

²² Zob. np. U. Spellenberg, in: *Münchener Kommentar, Bürgerliches Gesetzbuch*, Bd. 10, *Internationales Privatrecht I*, Hrsg. J. von Hein, C.H. Beck, München, 2015, s. 2209—2210.

²³ Zob. np. P. Winkler von Mohrenfels, in: *J. von Staudingers Kommentar zum BGB mit Einföhrungsgesetz und Nebengesetzen, Internationales Vertragsrecht 2*, Hrsg. U. Magnus, Sellier. De Gruyter, Berlin, 2011, s. 24; J. Górecki, w: *Komentarz...*, 2018, s. 732.

²⁴ Zob. np. M. Lunzer, in: *Kommentar zur EU-Erbrechtsverordnung*, Hrsg. A. Deixler-Hübner, M. Schauer, MANZ'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2015, s. 257; R. Suß, in: *Internationales Erbrecht*, Hrsg. A. Dutta, J. Weber, C.H. Beck, München, 2021, s. 264.

²⁵ Zob. art. 26 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 650/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego, Dz.Urz. UE L nr 201, s. 107.

²⁶ Konwencja haska z dnia 5 października 1961 r. o prawie właściwym dla formy rozrządzeń testamentowych, Dz.U. 1969, nr 34, poz. 284. W stosunku do Polski weszła ona w życie 2 listopada 1969 r. Zob. oświadczenie rządowe z dnia 19 listopada 1969 r., Dz.U. 1969, nr 34, poz. 285.

²⁷ Szerzej zob. A. Mączyński, *Dziedziczenie testamentowe w prawie prywatnym międzynarodowym. Ustawowe i konwencyjne unormowanie problematyki formy*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa—Kraków, 1976, s. 96 i n.

Attorney Act i ustalenie roli świadka obecnego przy udzielaniu pełnomocnictwa regulowanego tymi przepisami. Jego udział w czynności prawnej dokonywanej przez mocodawcę dodatkowo potwierdzany podpisem należy do zakresu statutu formy czynności prawnej w rozumieniu art. 25 ust. 1 zd. 1 i 2 p.p.m. Rolą świadka w rozpatrywanym przypadku jest bowiem potwierdzenie swoją obecnością i podpisem, że doszło do udzielenia pełnomocnictwa i złożenia podpisu przez mocodawcę pod treścią oświadczenia, w którym udziela on tego pełnomocnictwa. Jest to wymóg formalny. Świadek pełni w tym przypadku funkcję podobną do *notary public*, którego udział także jest wymagany przy udzielaniu pełnomocnictwa, co nie jest kwestionowane jako wymóg objęty zakresem zastosowania statutu formy, mimo że pozycja *notary public* nie odpowiada pozycji notariusza w Polsce i innych państwach zrzeszonych w Międzynarodowej Unii Notariatu.

Bibliografia

- Bagan-Kurluta K., *Prawo prywatne międzynarodowe*, C.H. Beck, Warszawa, 2021.
- von Bar Ch., *Internationales Privatrecht*, Zweiter Band, Besonderer Teil, C.H. Beck, München, 1991.
- Celichowski M., *Kilka uwag do dyskusji na temat formy pełnomocnictwa z USA*, „Rejent” 2017, nr 8.
- Czubik P., *Kwalifikacja pojęcia „formy” pełnomocnictw amerykańskich (replika w odpowiedzi na teksty dra Wojciecha Kwiatkowskiego w nr 4 i 9 „Rejenta” z 2016 r.)*, „Rejent” 2017, nr 4.
- Czubik P., *Uwagi na kanwie tekstów Wojciecha Kwiatkowskiego zamieszczonych w „Rejencie” 2015, nr 6 i 7, dotyczących „notariatu” w USA*, „Rejent” 2015, nr 9.
- Deixler-Hübner A., Schauer M. (Hrsg.), *Kommentar zur EU-Erbrechtsverordnung*, MANZ'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2015.
- Dutta A., Weber J. (Hrsg.), *Internationales Erbrecht*, C.H. Beck, München, 2021.
- Fabrowska W., *Kwalifikacja pojęcia formy pełnomocnictw z państw obcych — uwagi na marginesie odmowy rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy zagadnienia prawnego w sprawie III CZP 22/22*, „Nowy Przegląd Notarialny” 2022, nr 1.
- Gołaczyński J., *Prawo prywatne międzynarodowe*, C.H. Beck, Warszawa, 2017.
- Górecki J., *Forma umów obligacyjnych i rzeczowych w prawie prywatnym międzynarodowym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, 2007.
- Górecki J., *Statut formy a lex fori processualis*, „Problemy Prawa Prywatnego Międzynarodowego” 2008, T. 3.

- von Hein J. (Hrsg.), *Münchener Kommentar, Bürgerliches Gesetzbuch*, Bd. 10, *Internationales Privatrecht I*, C.H. Beck, München, 2015.
- Kwiatkowski W., *Odpowiedź na tekst Pawła Czubika zamieszczony w nr. 9 „Rejenta” z 2015 r., a dotyczący artykułów opublikowanych przez mnie w tymże periodyku w nr. 6 i 7, „Rejent” 2016, nr 4.*
- Looschelders D., *Internationales Privatrecht — Art. 3—46 EGBGB*, Springer, Berlin—Heidelberg, 2004.
- Ludwig I. (Hrsg.), *JurisPraxisKommentar, BGB*, Bd. 6, *Internationales Privatrecht*, Juris, Saarbrücken, 2011.
- M.M., „Biuletyn Izby Cywilnej Sądu Najwyższego” 2021, z. 3.
- Magnus U. (Hrsg.), *J. von Staudingers Kommentar zum BGB mit Einföhrungsgesetz und Nebengesetzen, Internationales Vertragsrecht 2*, Sellier. De Gruyter, Berlin, 2011.
- Mączyński A., *Dziedziczenie testamentowe w prawie prywatnym międzynarodowym. Ustawowe i konwencyjne unormowanie problematyki formy*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa—Kraków, 1976.
- Pazdan J., *Pełnomocnictwo w prawie prywatnym międzynarodowym*, Zakamycze, Kraków, 2003.
- Pazdan M. (red.), *Prawo prywatne międzynarodowe. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa, 2018.
- Pazdan M. (red.), *System Prawa Prywatnego*, T. 20A, *Prawo prywatne międzynarodowe*, C.H. Beck, Warszawa, 2014.
- Pazdan M., *Prawo prywatne międzynarodowe*, Wolters Kluwer, Warszawa, 2017.
- Poczobut J. (red.), *Prawo prywatne międzynarodowe. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa, 2017.
- Schotten G., Schmellenkamp C. (Hrsg.), *Das Internationale Privatrecht in der notariellen Praxis*, C.H. Beck, München, 2007.
- Szewczyk J., *Forma prawna zagranicznego pełnomocnictwa*, „Monitor Prawa Handlowego” 2015, nr 2.